

MASARYKOVA UNIVERZITA

Dějiny právního myšlení

Přednáška V.

Účel práva / účel v právu

Pojmová jurisprudence

- ❏ exegetické a systematické zpracování právních textů
- ❏ dedukce normativních vět z právních pojmů
- ❏ ztotožnění práva se zákonem a soudcovské rozhodnutí s reprodukcí právní normy → zákon je plodný vycházející ze sebe sama, bez odkazu na životní poměry
- ❏ **Georg Friedrich Puchta** – poznávat právní věty v jejich systematické souvislosti jako navzájem se podmiňující a od sebe pocházející
- ❏ **KOGNITIVISMUS, RACIONALITA, ÚPLNOST,
KONZISTENTNOST, HIERARCHICKÉ USPOŘÁDÁNÍ
PRÁVNÍHO ŘÁDU**

ŠKOLA PRÁVNÍ EXEGEZE

- ❑ Francie, 19. století
- ❑ zákony jsou úplným, autoritativním vyjádřením přirozeného práva
- ❑ interpretace právních textů → závislost na normativním textu
- ❑ Montesquieu: Soudci jsou pouze ústy, jimiž se vyslovují slova zákona, jsou bezduchými bytostmi, jež nemohou zmírnit ani sílu ani přísnost zákona.

Rudolf von Jhering (Ihering) (1818 – 1892)

- ❏ „ranný“ Jhering – pojmová jurisprudence
- ❏ Pojmy jsou zde kvůli životu.
- ❏ Pojem práva spočívá na zjištění **užitku** → práva jsou právem chráněnými zájmy
- ❏ **Neexistuje právní věta bez účelu** (zajištění životních podmínek společnosti).

Boj o právo

- ❏ Pojem práva je praktický – tj. **pojem účelový**.
- ❏ Mír je cíl (účel) práva, boj (boj práva proti nepravu) jeho prostředek.
- ❏ Boj o právo → běží tu o ideální účel, o uhájení osoby samé, jejího právního citu čili jejího citu pro právo
- ❏ Právo jako výsledek boje společenských zájmů (zájmová jurisprudence)

Účel práva / účel v právu

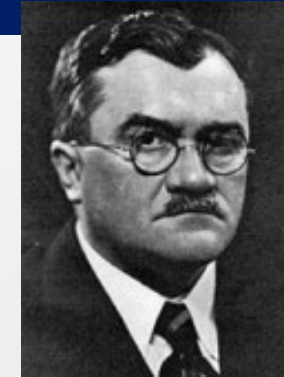
- ❑ Účely práva – účely, které právo parciálně sleduje.
- ❑ Účel práva se promítá do základní struktury účelů v právu.

ANTROPOLOGICKÉ PŘEDPOKLADY

Vztah jednotlivce a skupiny

- ❏ **Účelem práva je zajistit vnitřní mír v určitém lidském společenství a umožnit tak jak zachování jeho samotného, tak jeho členů.**
- ❏ **Gustav Radbruch - skupiny účelů:**
 - ❏ **obecné blaho**
 - ❏ sociologické pojetí
 - ❏ organické teorie státu
 - ❏ hodnotové
 - ❏ **spravedlnost**
 - ❏ **(právní) jistota**
- ❏ **Účel je tedy normotvůrcem chtěný stav věcí, jehož dosažení je sledováno prostřednictvím právní normou postulovaného lidského chování.**

Karel Engliš (1880 – 1961)

- ❖ vznik normy lze pochopit pouze **teleologicky**
- ❖ Všechny naše myšlenkové výtvoary jsou, pokud nejsou determinovány jinými, útvary účelové, které nám nejlépe umožní pochopit a postihnout skutečnost.
- ❖ Na právní řád se můžeme dívat teleologicky, jako na soustavu účelovou → příkazy a zákazy jsou instrumenty k určitým účelům, které spolu souvisí a vytvářejí z nich řád.
- ❖ Logické a **empirické** poznání
 - ❖ ontologický řád
 - ❖ teleologický řád → poznání užitečnosti nebo škodlivosti
 - ❖ normologický řád

ÚČELY

INDIVIDUÁLNÍ DOBRA

- jsou dělitelná a přičitatelná jednotlivým lidem

KOLEKTIVNÍ DOBRA

- kolektivní statky

rozdíl je v distributivnosti

Rational Basis Test

- ❏ Nejvyšší soud USA
- ❏ otázka, zda vládní akce (vládní akt) je rozumný prostředek vedoucí ke stanovenému cíli, který může být legitimně sledovaný vládou
- ❏ *McCulloch v. Maryland*, 17 U.S. 316 (1819)
- ❏ ústavní omezení: **Kongres může jednat pouze, je-li to nezbytné, a to nezbytnými prostředky**

Kolize a hierarchie účelů

- ❏ Jhering – není objektivní hierarchie účelů
- ❏ Zejména kolize mezi obecným blahem a spravedlností
- ❏ Právní jistota
 - ❏ jistota prostřednictvím práva
 - ❏ určitost a konstantnost přisuzování významu právního textu → předvídatelnost právního textu